

Nyüsti Szilvia - Ceglédi Tímea

Szelektív elvándorlás Hajdú-Bihar megye felvételizői körében, 2011

Belépés a felsőoktatásba

Műhelykonferencia a BCE Nemzetközi Felsőoktatási Kutatások Központja és az Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. közös rendezésében
Budapest, 2012. november 30.

Áttekintés

- Fogalom meghatározás
- Relevancia
- Elméleti modell
- Felhasznált adatok és változók
- Eredmények
- Következtetések

Az előadás alapjául szolgáló tanulmány:

Ceglédi T. - Nyüsti Sz. (2011): A jók mennek el? Szelektív elvándorlás Hajdú-Bihar megye felvételizői körében. *Felsőoktatási Műhely*, 2011/4. 95-117.

Szelektív elvándorlás?

Amikor egy megye más megyét választó felvételizői valamilyen ismérv szerint különböznek a helyben maradóktól

→ Társadalmi háttér és az eredményesség mint ismérvek

- *Például: a jobb háttérű és jobb eredményű felvételizők elvándorolnak más megyék magasabb presztízsű felsőoktatási intézményeibe*
- **Kétpólusú jelenségként tekintünk rá**

Miért érdekes egyetlen megye esetén?

- **Homogenizáló hatás**
 - Intézményi környezet
 - Távolságok
 - Kulturális közeg

Miért érdekes egyetlen megye esetén?

- **Homogenizáló hatás**
 - Intézményi környezet
 - Távolságok
 - Kulturális közeg
- **Nagy befogadói kapacitás**
 - Tömeges lehetőség a helyben való továbbtanulásra
 - Tömeges megtartás - élesebb különbségek

Miért érdekes egyetlen megye esetén?

- **Homogenizáló hatás**
 - Intézményi környezet
 - Távolságok
 - Kulturális közeg
- **Nagy befogadói kapacitás**
 - Tömeges lehetőség a helyben való továbbtanulásra
 - Tömeges megtartás - élesebb különbségek
- **Átlagosnál hátrányosabb helyzetű merítési bázis**

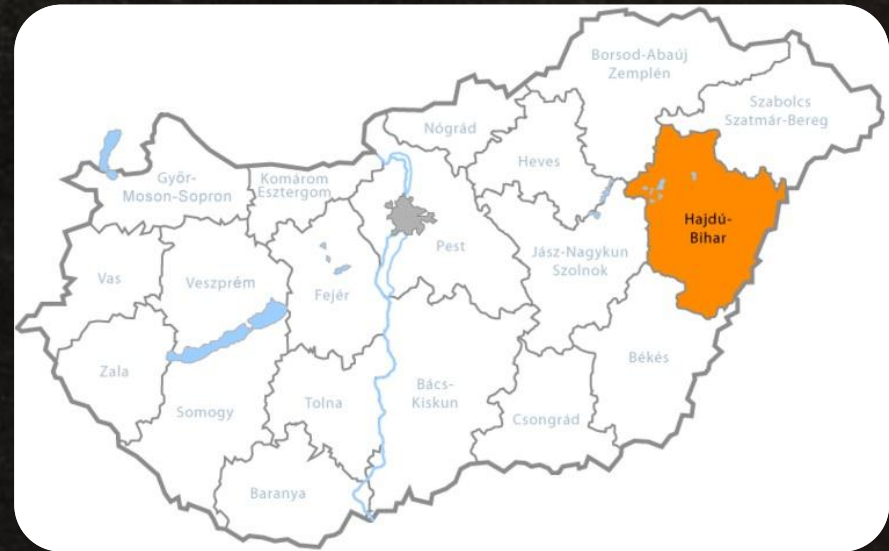
Miért érdekes egyetlen megye esetén?

- **Homogenizáló hatás**
 - Intézményi környezet
 - Távolságok
 - Kulturális közeg
- **Nagy befogadói kapacitás**
 - Tömeges lehetőség a helyben való továbbtanulásra
 - Tömeges megtartás - élesebb különbségek
- **Átlagosnál hátrányosabb helyzetű merítési bázis**
- **Debreceni Egyetemen belüli eredmények**
 - Lefölözöttség
 - Indokolatlanul nagy tűnő HH/HHH arány

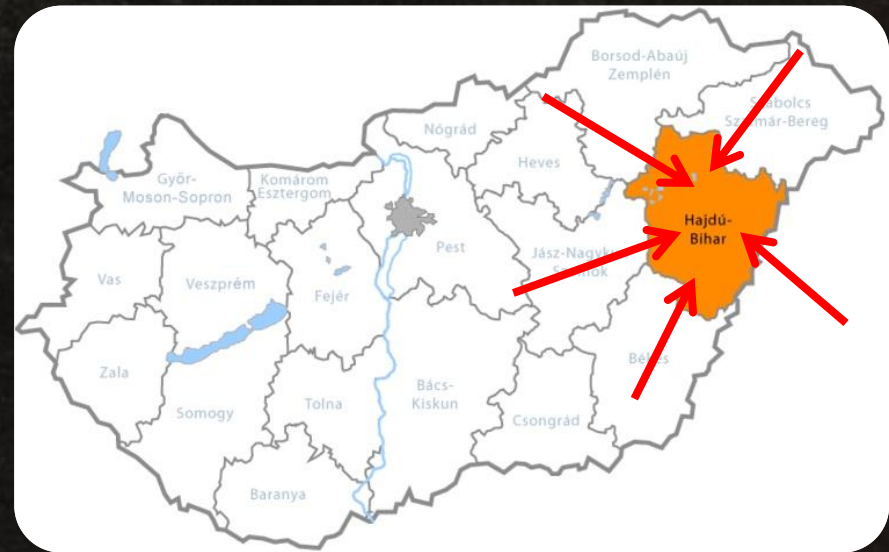
Miért érdekes egyetlen megye esetén?

- **Homogenizáló hatás**
 - Intézményi környezet
 - Távolságok
 - Kulturális közeg
- **Nagy befogadói kapacitás**
 - Tömeges lehetőség a helyben való továbbtanulásra
 - Tömeges megtartás - élesebb különbségek
- **Átlagosnál hátrányosabb helyzetű merítési bázis**
- **Debreceni Egyetemen belüli eredmények**
 - Lefölözöttség
 - Indokolatlanul nagy tűnő HH/HHH arány
- **Elitgimnazisták viselkedése (Polónyi)**

- Alig vannak megyei szintű elemzések

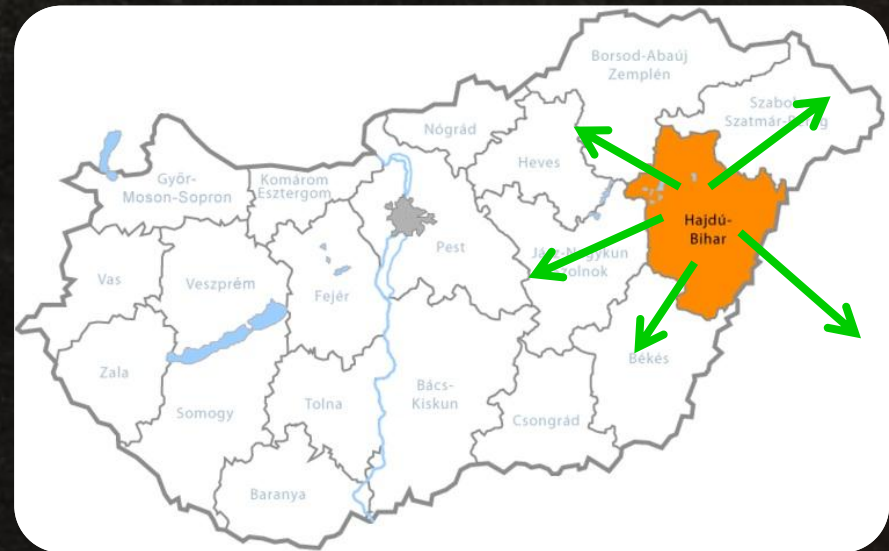
- Alig vannak megyei szintű elemzések
- Kimerítő elemzések csak egy-egy intézmény rekrutációs bázisára vonatkozóan vannak (befeelé irányuló vándorlás)

- Alig vannak megyei szintű elemzések
- Kimerítő elemzések csak egy-egy intézmény rekrutációs bázisára vonatkozóan vannak (befelé irányuló vándorlás)

Arról kevesebb az elemzés, hogy a H-B megyében lakó felvételizők hova jelentkeznek (kifelé irányuló vándorlás)

Kutatási kérdéseink

- **Van-e** szelektív elvándorlás Hajdú-Bihar megye területéről?
- **Ha igen:**
 - Országos összehasonlításban milyen mértékű?
 - Kik mennek el? A jobb társadalmi háttérűek?
A jobban teljesítők?

A modell:
A felvételi szelekció szintjei és
mögöttesei

1. Önkirekesztés

Jelentkezés
ténye

2. Önszelekció

Jelentkezés
minősége

3. Szelekció

Felvételi
sikeressége

1. Önkirekesztés

Jelentkezés
ténye

2. Önszelekció

Jelentkezés
minősége

3. Szelekció

Felvételi
sikeressége

Társadalmi
háttér

Eredményesség

1. Önkirekesztés

Jelentkezés
ténye

2. Önszelekció

Jelentkezés
minősége

3. Szelekció

Felvételi
sikeressége

Társadalmi
háttér

Eredményesség

1. Önkirekesztés

Jelentkezés
ténye

2. Önszelekció

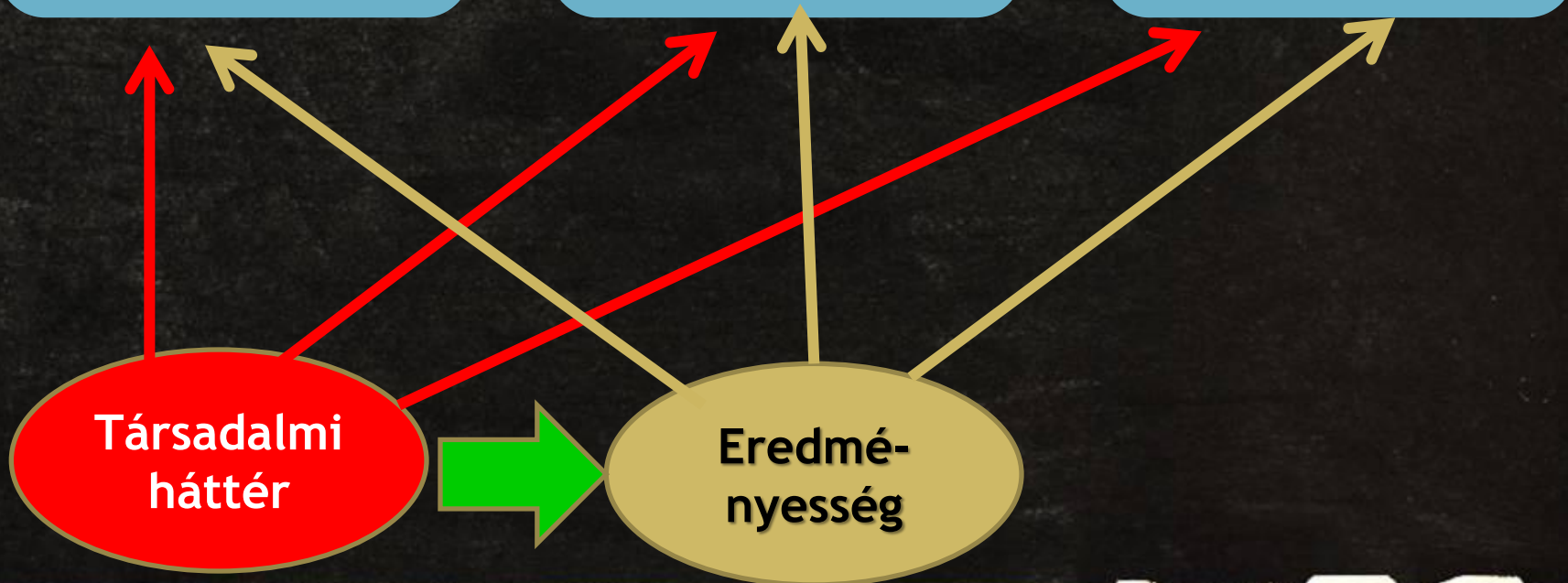
Jelentkezés
minősége

3. Szelekció

Felvételi
sikeressége

Társadalmi
háttér

Eredményesség

1. Önkirekesztés

Jelentkezés
ténye

2. Önszelekció

Jelentkezés
minősége

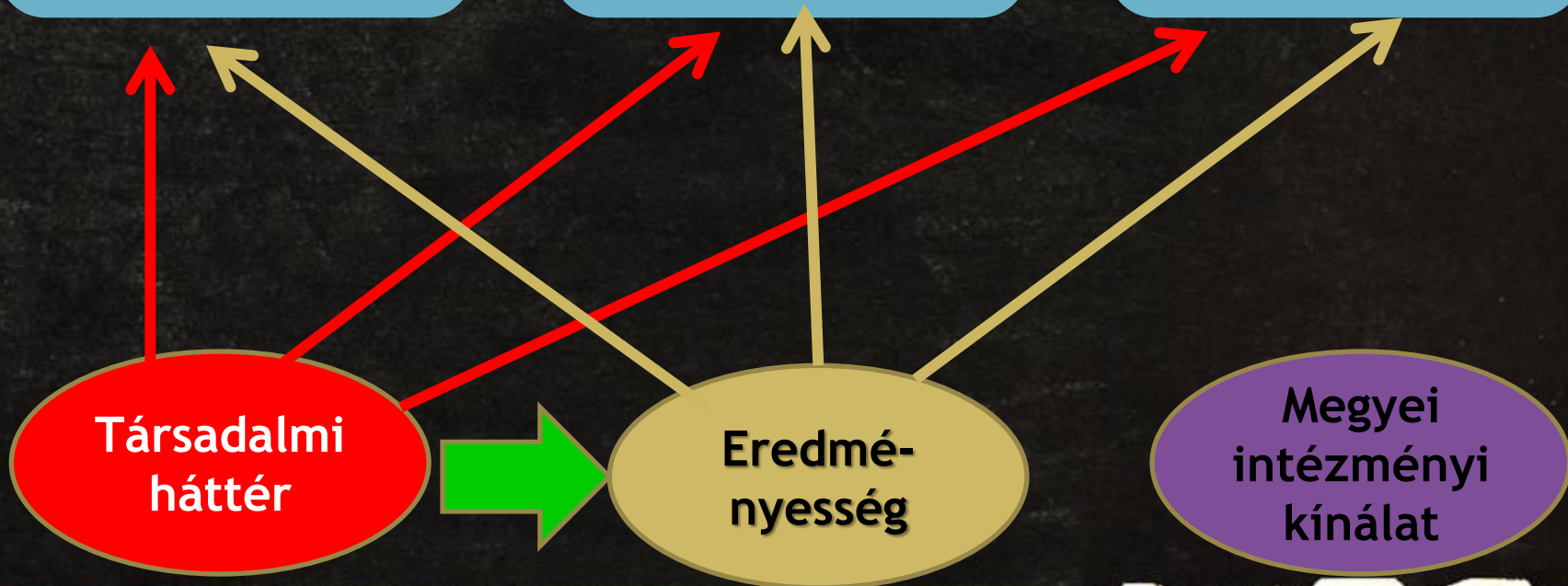
3. Szelekció

Felvételi
sikeressége

Társadalmi
háttér

Eredményesség

Megyei
intézményi
kínálat

1. Önkirekesztés

2. Önszelekció

3. Szelekció

Jelentkezés
ténye

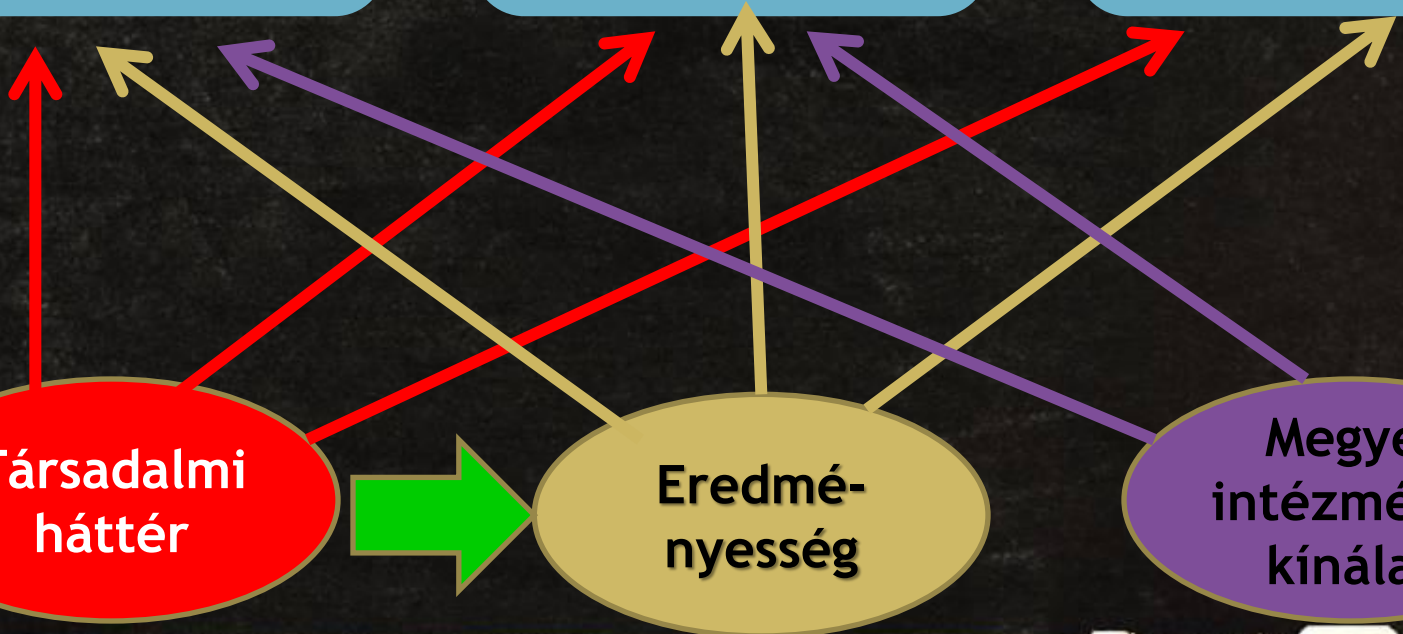
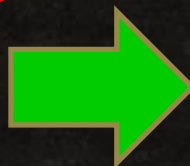
Jelentkezés
minősége

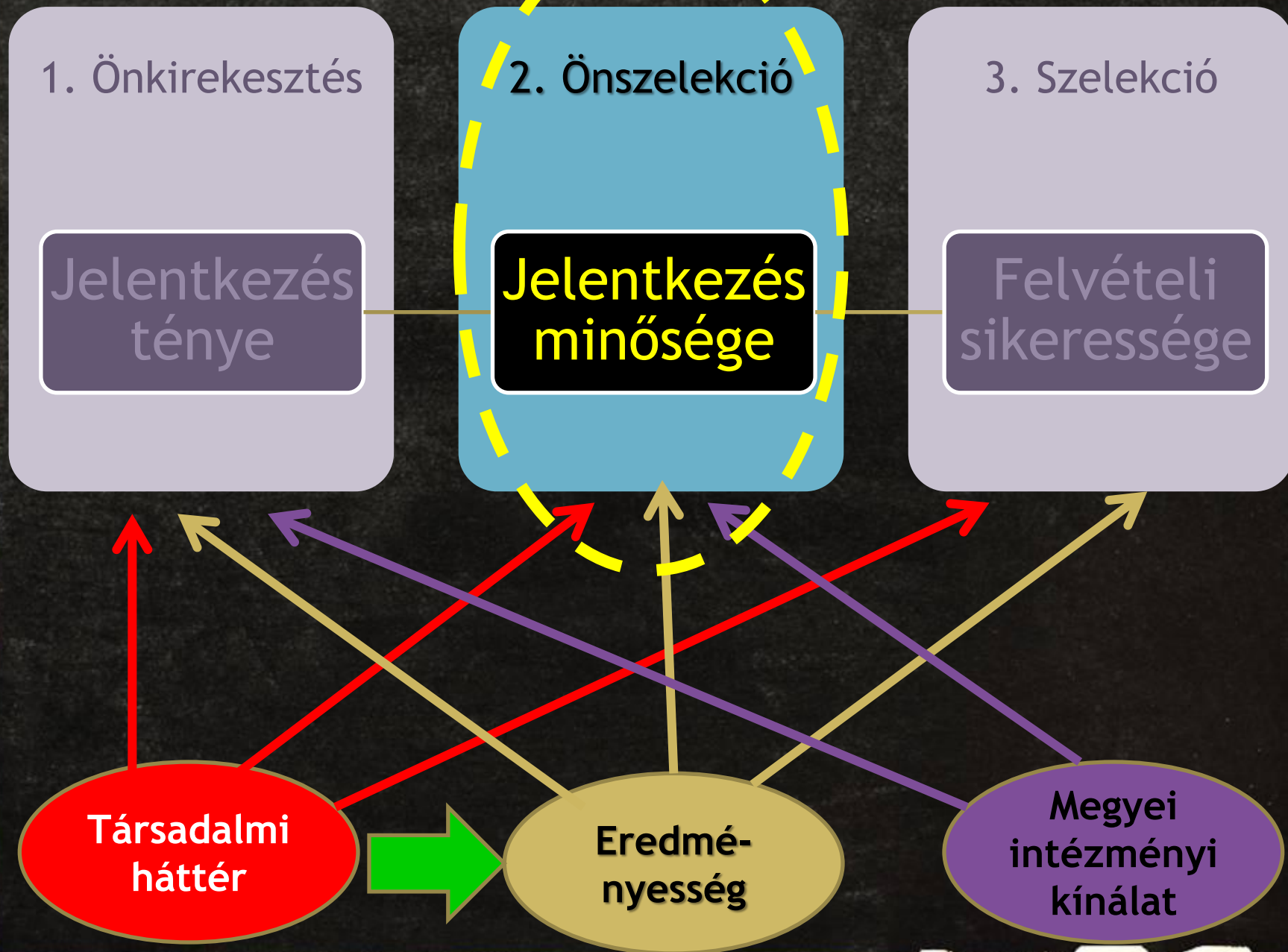
Felvételi
sikeressége

Társadalmi
háttér

Eredményesség

Megyei
intézményi
kínálat

Mit jelent ez a változók szintjén?

1. Önkirekesztés

Jelentkezés ténye

2. Önszelekció

Jelentkezés minősége

3. Szelekció

Felvételi sikeressége

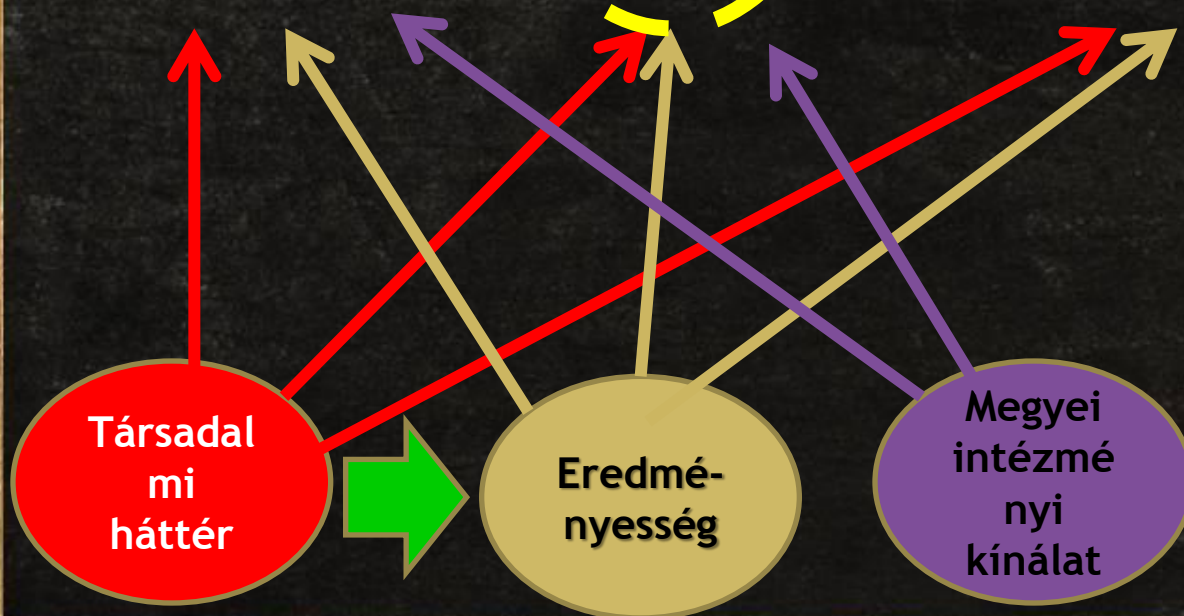
Függő változó:

•Az önszelekció területi dimenziója:

Felvételi vándorlási szándék

Magyarázó változók:

•Társadalmi háttér
•Eredményesség
•Megyei intézményi kínálat

Felhasznált adatok

- **Adatbázis:**

- Felvételi 2011 (Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft.) normál felvételi eljárás adatbázisa (N=140 949)

- **Célcsoport:**

- Csak nappali munkarendre jelentkezők
- Csak alapképzésre, osztatlan képzésre vagy felsőfokú szakképzésre jelentkezők
- Csak 2011-ben érettségizettek
- Csak magyarországi lakóhellyel rendelkezők
- N=49 799 ebből Hajdú-Bihar N=2 876

Csak elsőhelyes jelentkezések

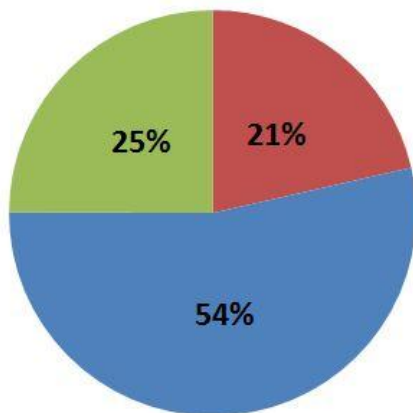
Változók: felvételi vándorlási szándék

- **Az első helyen megjelölt képzés megyéje és a lakóhely megyéje szerint:**
 - Saját megyébe felvételizők (helyben maradók)
 - Budapestre felvételizők (Budapestre tartók)
 - Más megyébe felvételizők (más megyékbe tartók)

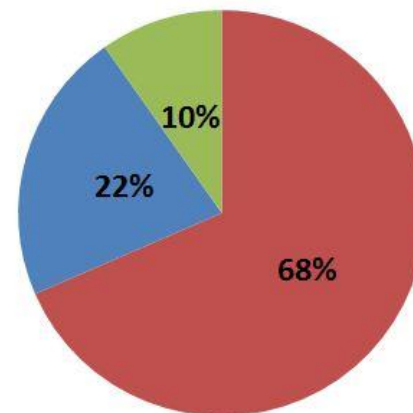
Változók: felvételi vándorlási szándék

- **Az első helyen megjelölt képzés megyéje és a lakóhely megyéje szerint:**
 - Helyben maradók
 - Budapestre tartók
 - Más megyékbe tartók

Teljes ország

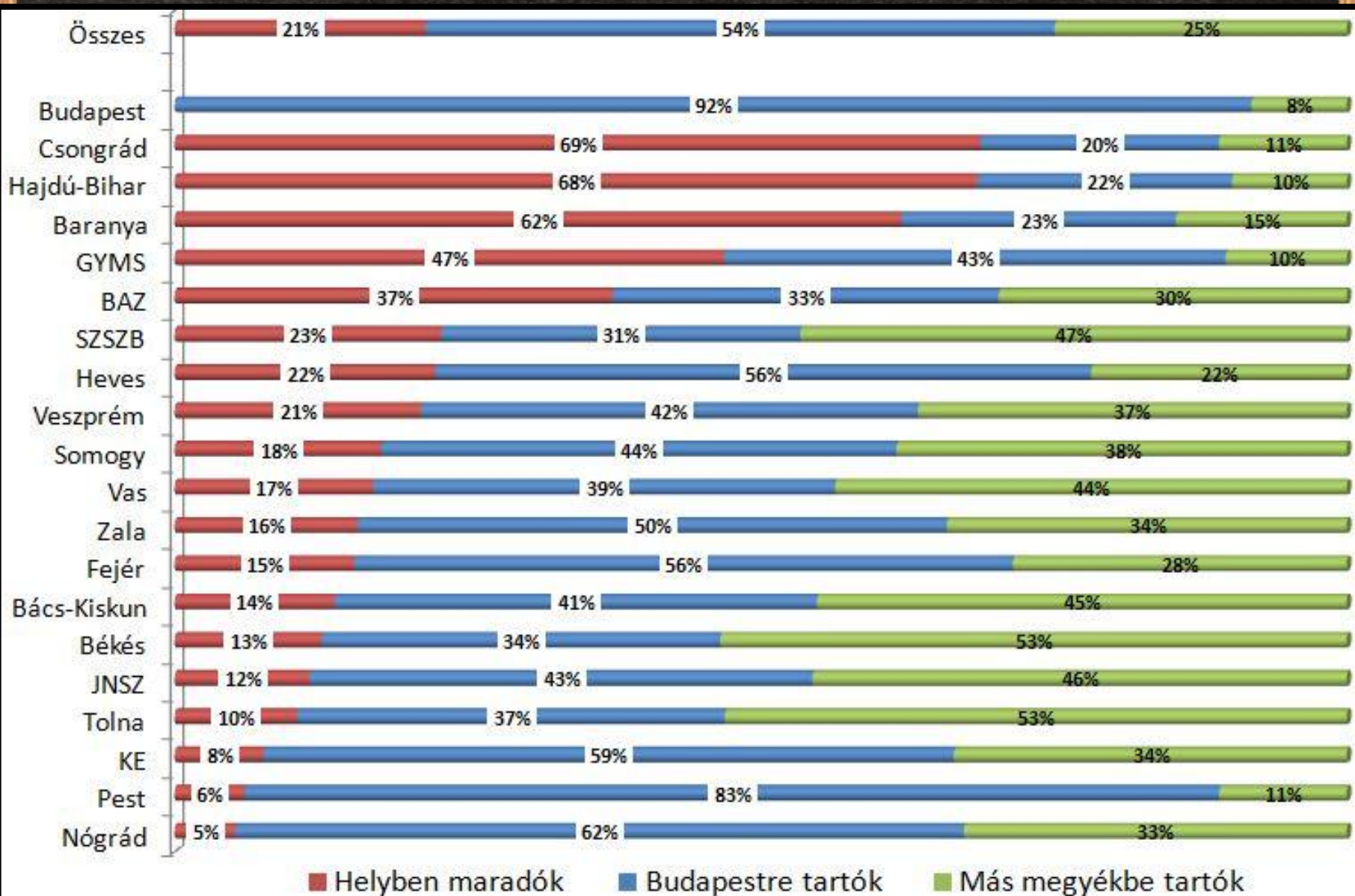

Hajdú-Bihar

■ Helyben maradók ■ Budapestre tartók ■ Más megyékbe tartók

Felvételi vándorlási szándék (elsőhelyes jelentkezők, %)

A mögöttetek

Változók: megyei intézményi kínálat

- **Kínált szakok száma:**

- Az adott megyében meghirdetett alap, osztatlan vagy felsőfokú szakképzések száma

- **Felvettek száma:**

- Az adott megye képzéseire ténylegesen felvételt nyert nappali tagozatos alap, osztatlan vagy felsőfokú képzésre bejutott hallgatók létszáma

- **Bejutási nehézség:**

- Átlagos felvételi ponthatár az adott megye képzésein

Kínálat mutatói

	Budapest	Hajdú-Bihar	Minden más megye átlaga	Megyék átlaga
Kínált szakok száma (db)*	164	85	45	53
Felvettek száma (fő)**	28 668	5 007	1 513	3 045
Bejutási nehézség (átlag ponthatár)**	335,02	303,00	278,72	307,22

* 2011-ben összesen 207 kínált szak volt

** Az összes felvettre vonatkozóan, de csak nappali tagozat, alapképzés, osztatlan vagy felsőfokú szakképzés

Változók: eredményesség

- **Nyelvvizsga:**

- Nincs
- Közép C vagy felsőfokú A/B
- Felsőfokú C

- **Tanulmányi versenyeredmény:**

- Elért
- Nem ért el

- **Elért felvételi pontszám:**

- Elért pontszám a maximálisan elérhető pontszám százalékában

Ezek összevont indexéből képzett standardizált változó
(0 az átlag, + átlag fölötti, - átlag alatti
eredményességet jelent)

Az elvándorlási kedv kapcsolata az eredményességgel

	Országosan				Hajdú-Bihar megyében			
	Helyben maradók	Buda-pestre tartók	Más megyékbe tartók	Átlag	Helyben maradók	Buda-pestre tartók	Más megyékbe tartók	Átlag
Nyelvvizsga: középfokú C, felsőfokú A/B (%)	23,9	39,9	28,8	33,7	32,8	47,2	21,7	34,9
Nyelvvizsga: felsőfokú C (%)	6,6	17	6,5	12,1	6,8	20,5	2,8	9,4
Többletpont tan. versenyért (%)	0,8	2,5	1	1,8	1,3	3	1	1,6
Átlagos pontszám az 1. helyen (N=49799 és 2876)	282	308	292	298	305	321	263	304
Átlagos pontszám a felvettek körében (N=35870 és 2122)	333	375	340	358	350	395	323	358
Első helyre felvettek (%)	36,9	33	38,2	35,1	39,1	39,4	43,1	39,5
Sikertelenül felvételizők (%)	30,4	26,7	28,6	28	27,1	20,8	32,0	26,2

Változók: társadalmi háttér

- **Településtípus:**
 - Főváros
 - Megyei jogú város/megyeszékhely
 - Város
 - Község/nagyközség
- **Megítélt hátrányos helyzetért járó többletpont:**
 - Kapott
 - Nem kapott
- **Középiskola típusa:**
 - Gimnázium/két tannyelvű gimnázium
 - Egyéb középiskola

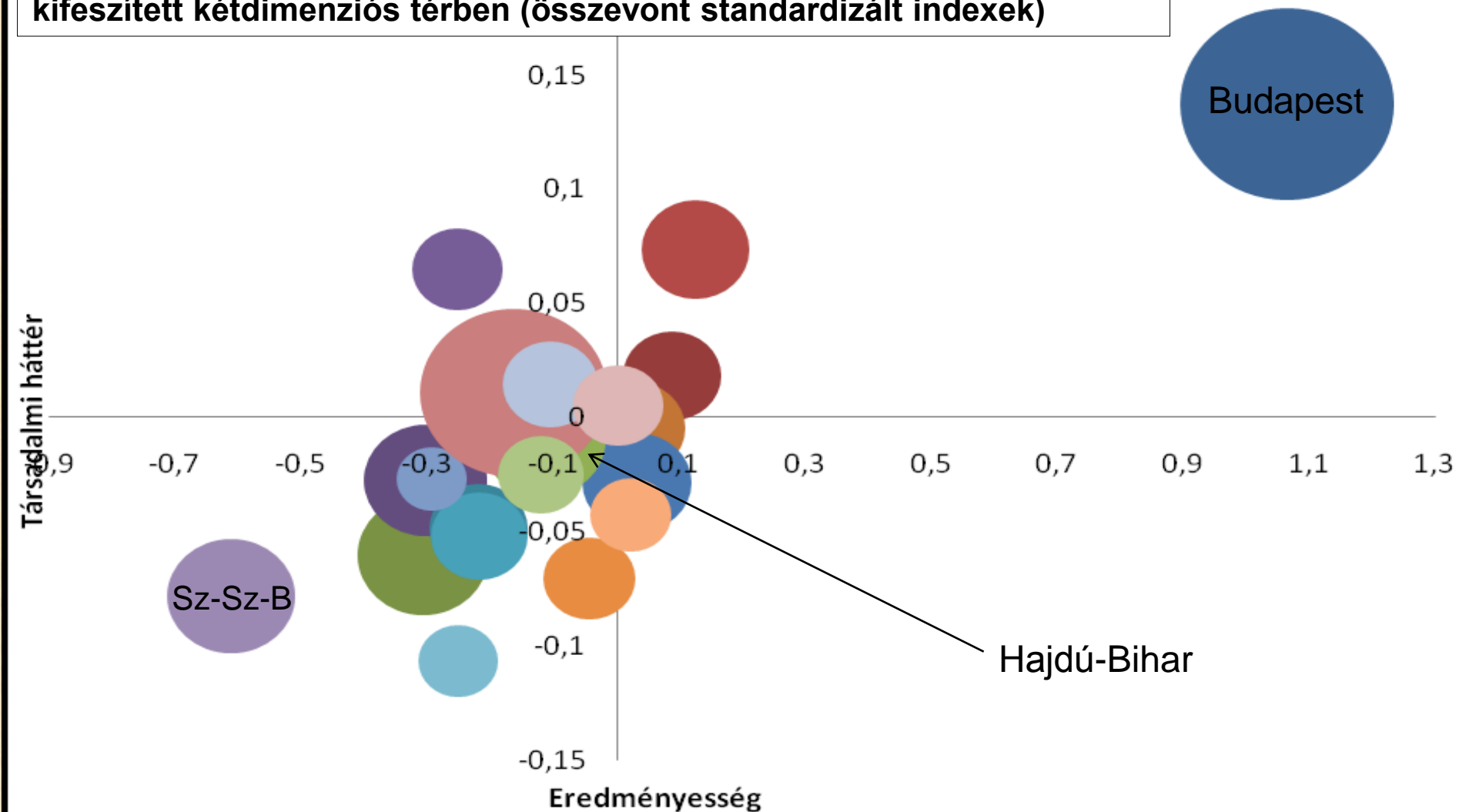
Ezek összevont indexéből képzett standardizált változó
(0 az átlag, + átlag fölötti, - átlag alatti háttért jelent)

Az elvándorlási kedv kapcsolata a társadalmi háttérrel

	Országosan				Hajdú-Bihar megyében			
	Helyben maradók	Buda-pestre tartók	Más megyékbe tartók	Átlag	Helyben maradók	Buda-pestre tartók	Más megyékbe tartók	Átlag
Többletpont hátrányos helyzetért (%)	15,2	7,6	16,8	11,4	18,4	11,1	21,5	17
Gimnáziumban érettségizett (%)	55,8	69,6	61,7	64,7	60,5	70,7	58,2	62,5
Két tannyelvű gimnáziumban érettségizett (%)	5,4	8,1	4,1	6,5	4,6	9,6	3,9	5,7
Községben/nagyközségben lakik (%)	30,3	20,9	33,3	26	14,2	11,2	16,7	13,8

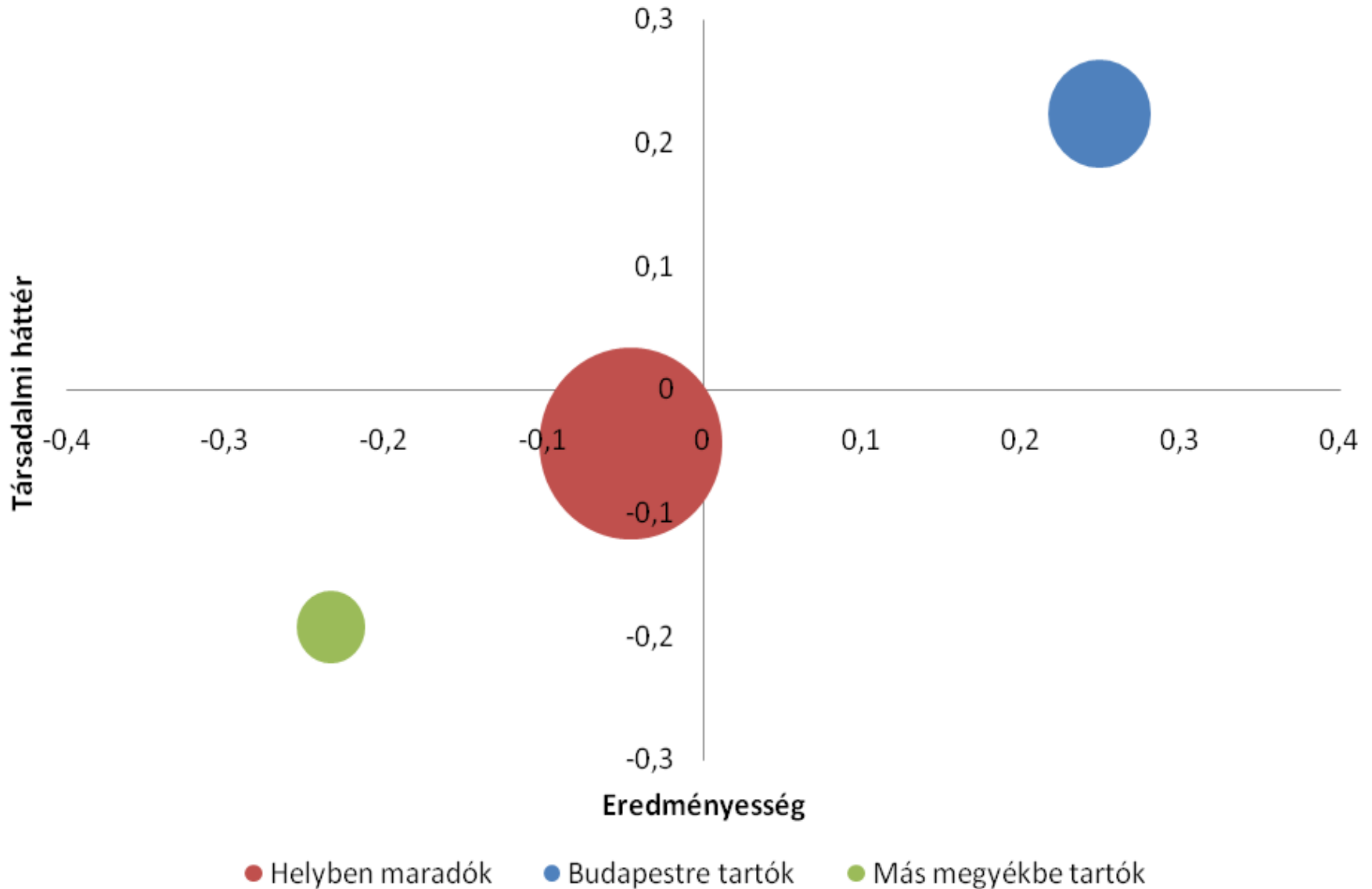
A társadalmi háttér és az eredményesség együttes vizsgálata

A megyék felvételizői a társadalmi háttér és az eredményesség alapján kifeszített kétdimenziós térben (összevont standardizált indexek)

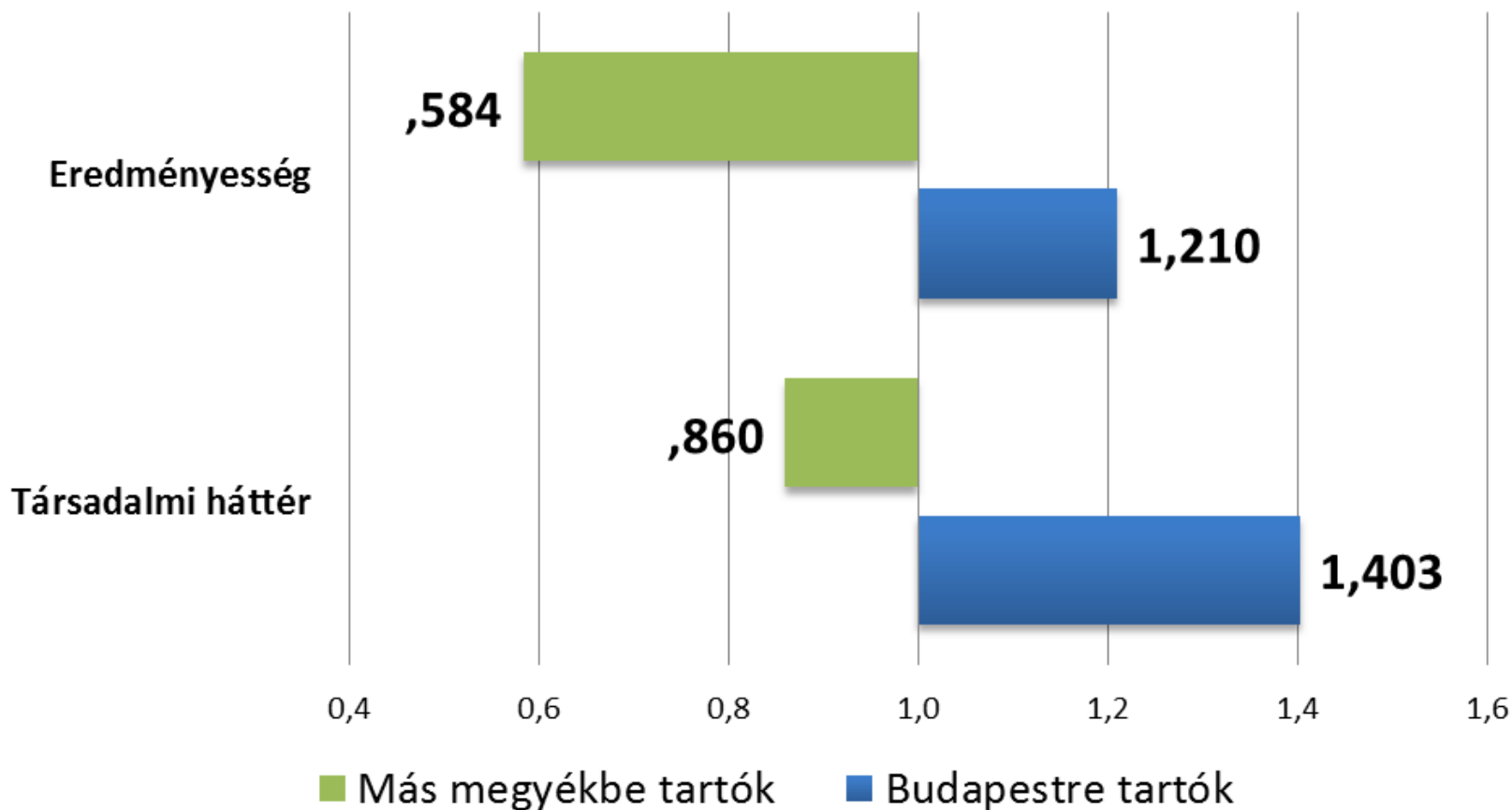
- Budapest
- Bács-Kiskun megye
- Baranya megye
- Békés megye
- Borsod-Abaúj-Zemplén megye
- Csongrád megye
- Fejér megye
- Győr-Moson-Sopron megye
- Hajdú-Bihar megye
- Heves megye
- Jász-Nagykun-Szolnok megye
- Komárom-Esztergom megye
- Nógrád megye
- Pest megye
- Szabolcs-Szatmár-Bereg megye
- Somogy megye
- Tolna megye
- Vas megye

Hajdú-Bihar megye felvételizői a társadalmi háttér és az eredményesség alapján kifeszített kétdimenziós térben (összevont standardizált indexek)

Exp(B) értékek, Nagelkerke pszeudo $R^2 = 0,0465$,
Referencia csoport: helyben maradók

A társadalmi háttér és az eredményesség hatása a Hajdú-Bihar megyeiek elvándorlási szándékára

Következtetések

Akik itt maradnak:

- Az országos átlaghoz képest az egyik legerősebb megyei megkötő hatás (2/3 a megyében szeretne maradni)
- Eredményességük és társadalmi háttérük megközelíti (alulról súrolja) a megyei átlagot
- Az országos átlaghoz képest viszont csak alig maradnak el eredményességükben, annak ellenére, hogy társadalmi háttérük elmaradása valamivel szembetűnőbb

Akik elmennek: A jók mennek el?

- Igen, a „jók” Budapestre jelentkeznek, de még így is kisebb mértékben, mint az országban általában
- De a másik véglet is átlagon felül kívánja elhagyni a megyét, ők főleg más megyék főiskoláit célozzák meg

→ pozitív és negatív irányú szelektív elvándorlásról is beszélhetünk

Mögöttések:

- Mind a társadalmi háttér, mind az eredményesség befolyásolja az elvándorlási kedvet
- A máshova tartóknál erősebbnek mutatkozik a (gyengébb) eredményesség, a Budapestet megcélzóknál az (előnyösebb) társadalmi háttér hatása

**Köszönöm a megtisztelő
figyelmet!**

nyusti.szilvia@gmail.com

ceglei.timea@cherd.unideb.hu